

TIT. XVII.

DE ABDOLITIONIBUS.

Pro abdolutionem publicam ¹ a delatore suo reus intra ² diem repeti potest ³, postea non potest. ⁴ Summa supplicia sunt, ⁵ crucis, crematio, decollatio ⁶. Mediocrum autem delictorum pœna sunt, metallum, ludus ⁷, deportatio. Minimæ, relegatio, exilium ⁸, opus publicum, vincula ⁹. Sane qui ad gladium dantur, intra annum consumendi sunt.

TIT. XVIII.

DE ABACTORIBUS.

Auctores sunt, qui unum equum, duas equas, toridemque boves ⁷, capras ¹⁰, aut porcos quinque abegerint. Quidquid vero intra hunc numerum fuerit solatum, pœna furti pro qualitate ejus, aut in duplum, aut in triplum convenientur, vel fufibus ¹¹ causis in opus publicum unius anni datur, aut sub pœna vinculorum domino restituuntur.

⁶ Si ea pecora, de quibus quis litigat, abegerit, ad forum ⁸ remittendus est, atque ita convictus in duplum, vel in triplum fures damnatur.

TIT. XIX.

DE SACRILEGIIS.

Quoniam manus ⁹ facta prædandi, ac depopulandi gratia templum inrumpunt, bestias objiciuntur. Si vero per diem leve aliquid de templo absulerint, vel deportantur honestiores, vel humiliores in metallum damnantur.

TIT. XX.

DE INCENDIARIIS.

Quoniam noctu fructiferas arbores ¹⁰ manu facta occiderint, ad tempus plenumque in opus publicum damnantur, aut honestiores damnum faciente coguntur, vel curia submoventur, vel relegantur.

TIT. XXI.

DE VATICINATORIBUS, ET MATHEMATICIS.

Vaticinatores, qui se Deo plenos assimilant, idcirco civitate expelli placeat, ne humana credulitate publici mores ad spem aliquius rei corrumpentur, vel certe ex eo populares animi turbarentur. Ideoque primo fufibus ¹¹ civitate pelluntur: perfeverantes ¹² autem in vincula publica coniunctur, aut in insulam deportantur, vel certe relegantur. ⁶ Qui novas, & usu, vel ratione ¹² incognitas religiones inducent, ex quibus animi hominum moveantur, honestiores deportantur, humiliores capite puniuntur. ⁷ Qui de salute Principis, vel summa Reipublica Mathematicos, Ariolos, Aruspices, vaticinatores consulit, cum eo, qui responderet, capite punitur. ⁸ Non tantum divinatione quis, sed ipsa scientia, eisque libris ¹³ melius fecerit abstinere. Quod si servi de salute dominorum consuluerint, summo supplicio, id est, cruce afficiuntur. Consulti autem si responda dederint, aut in metallum damnantur, aut in insulam deportantur.

TIT. XXII.

DE SEDITIONIS.

Auctores ⁹ seditionis & tumultus, concitato populo, pro qualitate dignitatis, aut in cruce tolluntur, aut bestias objiciuntur, aut in insulam deportantur. ⁶ Qui terminos effodiunt ¹⁴, vel exstant, arboreos terminales evertunt, vel qui convellunt bodos ¹⁵, si quidem id servi sua sponte fecerint, in metallum damnantur, honestiores in opus publicum, honestiores in insulam, amissa tercia parte bonorum relegantur. ⁷ Cives Romani ¹⁷, qui se Judaico ritu, vel servos suos circumcidunt patiuntur, bonis ademptis in insulam perperu relegantur: Medicis capite puniuntur. ⁸ Judæi si alienæ nationis comparatos servos circumcident, aut deportantur, aut capite puniuntur. ¹⁸

TIT. XXIII.

AD LEGEM CORN. DE SICARIIS, ET VENEFICIS.

Lex Cornelia ¹⁹ pœnam deportationis infligit eis, qui hominem occiderint, ejus rei causa, furtive faciendo cum telo fuerint. Et qui venenum hominis necandi causa habuerint, vendiderint, paraverint, falsum testimonium dixerint, quo quis periret, mortis causa praefixerint. Ob quæ omnia factiora in honestiores pœna capitum vindicari placuit, honestiores vero in cruce tolluntur, aut bestias objiciuntur.

⁶ Qui hominem occiderit, aliquando absolvitur. Et qui non occidit, ut homicida damnatur. Consilium enim uniuscujusque non factum puniendum

¹ Abficio duplex est, privata, & publica. Post illam, ab alio, non sub eodem intra diem ², repeti potest. ³ Auctores sunt, qui unum equum, duas equas, vel capras decem, scilicet quinque abegerint, aut porcos quinque abegerint, aut pro rata eis, aut in triplum convenientur. Abficio autem fufibus ⁴ causis in opus publicum unius anni datur, aut sub pena vincularum dominis restitutus. ⁵ Sicutur autem ad examinationem civilium, t. 1. §. 6. s. 1. ff. de abf. Alii ad ipsa ordinaria, t. 1. s. 1. ff. de pro. del. 1. 2. ff. de fuf. t. 1. 1. ff. de ventris, mui. in pœn. missi. Forum est propriæ cauilarum civilium; inde forenses actions, id est, aviles, t. 1. 1. ff. de incend. rur. & naut.

⁶ Ita legendum puto: Auctores sunt, qui unum equum, duas equas, vel capras decem, scilicet quinque abegerint, aut porcos quinque abegerint, aut pro rata eis, aut in triplum convenientur. Abficio autem fufibus ⁷ causis in opus publicum unius anni datur, aut sub pena vincularum dominis restitutus. ⁸ Sicutur autem ad examinationem civilium, t. 1. §. 6. s. 1. ff. de abf. Alii ad ipsa ordinaria, t. 1. s. 1. ff. de pro. del. 1. 2. ff. de fuf. t. 1. 1. ff. de ventris, mui. in pœn. missi. Forum est propriæ cauilarum civilium; inde forenses actions, id est, aviles, t. 1. 1. ff. de incend. rur. & naut.

⁹ De abficio causa est in singulis ²⁵, assimi actio ex 12. tabul. Est actio legis Aquilia: est interdictum Quod vi aut clam, est & prætoria in duplum actio, de qua tractatur in 1. 7. & 1. pœn. ff. arb. fuf. cf.

¹⁰ I. 28. §. 1. ff. de pan. 1. 8. C. ad legem Jul. de vi pub.

¹¹ Ut M. Tullius ad amicitia, si quando de amicitia, quam nec usi, nec ratione habent cognitam.

¹² Idem de Magica arte traditur. J. tit. 2.

¹³ Extat hac tentativa in 1. 38. §. 2. ff. de pan.

¹⁴ Eritis hac tentativa in 1. 38. §. 2. ff. de pan.

¹⁵ I. 1. ff. de term. mot.

¹⁶ Eodo, si five botones vicem terminorum præstare. Vox est mensura, vel coruus, qui

est ¹⁰. Ideoque qui cum velit occidere, id casu aliquo perpetrare non poterit, ut homicida puniatur. Et si, qui casu iactu teli hominem imprudenter occidit, absolvitur. ¹¹ Qui latronem cadem fibi inferentem, vel alium quemlibet stuprum inferentem occidit, puniri non placuit ¹². Alius enim vitam, aliis pudorem publico facinore defendit. ¹³ Judex, qui in caput fortunasque hominis pecuniam accepit ¹⁴, in insulam bonis ademptis, deportatur. ¹⁵ Mandatoris cadi perinde ut homicida ¹⁶ puniuntur.

¹⁶ Si putator ex arbore cum ramum deiceret, non proclamaverit ¹⁷, ut vitaretur, arque ita præteries ejusdem ita homo perierit, et si in legem non incurrit, in metallum damnatur. ¹⁸ Qui hominem invitum ¹⁹, libidinis, aut promeritis ²⁰ causa castraverit, castrandum curaverit, sive is servus, sive liber sit, capite puniatur.

Honestior publicatis bonus in insulam deportatur. ²¹ Qui abortionis ²², aut amatorium poculum dant, eti modo non faciant, tamen quia mali exempli res est, humiliores in metallum, honestiores in insulam amissa parte bonorum relegantur. Quod si eo mulier aut homo perierit, summo supplicio afficiuntur. ²³ Qui faciat impia, nocturnave, ut quem obceantare, interficerent, obligarent, fecerint, faciendave curaverint ²⁴: aut cruci suffiguntur, aut bestias objiciuntur.

²⁵ Qui hominem immolaverint ²⁶, ex ejusve sanguine litaverint, fanum templum poluerint, bestias objiciuntur, vel si honestiores sint, capite puniuntur. ²⁷ Magice artis confidios summo supplicio affici placuit, id est, bestias objici aut cruci suffiguntur. Ipsa autem magi ¹⁹ vivi exuruntur. ²⁸ Libros magice artis apud le neminem habere licet: & si penes quoscumque reperti sint, bonis ademptis ambustisque his ²⁹ publice, in insulam deportantur: humiliores capite puniuntur. ³⁰ Si ex eo medicamine, quod ad salutem hominis, vel ad remedium datum erat, homo perierit ³¹; is, qui dederit, si honestior fuerit, in insulam deportatur, humiliores autem capite puniuntur.

TIT. XXIV.

AD LEGEM POMPEJAM DE PARRICIDIIS.

Ego Pompeja ³³ de parricidiis tenetur, qui patrem, matrem, avum, aviam, fratrem, sororem, patronum, patronam occiderit. Hi etiæ ante*ta* infuso culto ³⁴ in mare precipitabantur, hodie tamen vivi exuruntur, vel ad bestias ³⁵ dantur.

TIT. XXV.

AD LEGEM CORNELIAM TESTAMENTARIAM.

Lege Cornelia testamentaria ³⁶ tenetur, qui testamentum, quodve aliud instrumentum sciens dole malo recitaverit, subjecerit, superpreferit, amoerit, resignaverit, deleverit, quodve signum adulterinum sculpsit ³⁷, fecerit, exprefserit, amoerit, referaverit: quie nummos aureos, argenteos adulteraverit ³⁸, laverit, confaverit, rafraerit, corrupterit, vitaverit, vultu Princeps signatam monetam ³⁹ præter adulterinam reprobarerit. Et honestiores quidem in insulam deportantur, humiliores autem in metallum damnantur, aut in crucem tolluntur. Servi autem post admissum manumissi capite ⁴⁰ puniuntur. ³² Qui o fabrum testimonium perhibendum, vel verum non perhibendum pœnum acciperit, dederit, judicemve ut sententiam ferat, vel non ferat, corrupiter, corruptumve curaverit, humiliores capite puniuntur, honestiores publicatis bonis cum ipso judice in insulam deportantur. ³³ Judex, qui contra factum Princeps constitutiones, contrarie jus publicum quod apud se recitatum est, pronuntiat, in insulam deportatur. ³⁴ Qui rationes, asta, libellos, album propositum, refutationes, cautiones, chiographia, epistolas sciens dole malo in fraudem alieuius deleverit, mutaverit, subjecerit, subscripterit, quive as inauravert, argenteravit ⁴¹, quive cum argento, vel aurum ponetur, & stannumve subjecerit, falsi pœna coeretur. ³⁵ Amplissimum ordo decretivit ⁴² eas tabulas, que publici, vel privati contractus scripturam continent, adhibitis teſtibus ita signari, ut in summa margini ad medium partem perforata, triclini lino constringantur, arque impositum super linum cerea ligna imprimentur, ut exteriores scriptura fidem interiori servent. Alter tabula prolatæ nihil momentum habent. ³⁶ Qui vivi testamentum appetuerit, recitaverit, resignaverit, pœna legis Cornelia tenetur ⁴³; & plerumque a præside aut curia submoventur, aut in exilium mittuntur, aut ad tempus relegantur.

TIT. XXVI.

AD LEGEM JULIA MAJESTATIS.

Lege Julia majestatis tenetur is, cuius ope, consilio adversus Imperatorem vel Rem. arm. moto sunt, exercitusve ejus in infidis deductus est, quive injus Imperatoris bellum gesserit, delectum habeatur, exercitus comparaverit, follicitaverit, defuerit Imperator. His antea in perpetuum igni & aqua interdicebatur, nunc vero humiliores bestias objiciuntur, vel vivi exuruntur: honestiores capite puniuntur. Quod crimen non solum facto, sed & verbis ⁴⁴ impiis maxime exacerbatur.

³⁷ In reum majestatis inquiri prius convenit, quibus opibus, qua factio, quibus hoc autoribus fecerit. Tanti enim criminis reus non obtenuit adulationis ⁴⁵ alicuius, sed ipsis admisi causa puniundus est. Et ideo cum de eo quæratur, nulla dignitas a tormentis excipitur.

TIT. XXX.

AD LEGEM JULIA AMBITUS.

Peturus magistratus, vel provincia sacerdotium, si turbam suffragiorum causa conduxerit ⁴⁷ convitus, ut vis publicæ reus, in insulam deportatur.

TIT. XXXI.

DE POENIS MILITUM.

quod ex hoc loco emendandum censeo.

¹ 1. 2. C. de fid. inf. 1. 3. C. si reus vel accus. 2. 1. 3. ff. de leg. Corn. de fal. 3. 1. 27. §. ult. ff. de leg. Corn. de fal. 1. 3. ff. ad leg. Jul. majest. 4. 1. 10. C. de acuf. Sidonius Apollin. lib. 5. 5. 7. ff. ad leg. Jul. de vi pub. Provoato a magistratu oīum ad Populum fecerat, nunc ad Imperatorem.

² 6. 1. 16. §. ult. 1. pp. ff. ad leg. Jul. de vi pub. 7. 1. 5. C. de acuf. 8. 1. 1. 1. ff. de leg. Jul. de vi pub. 9. 1. 1. 2. ff. de injur.

³ 10. Hi omnes, pœna legis Julia privatorum coeterant. Alii pœna publicum statuerunt. 1. 3. 4. 5. 10. ff. ad leg. Jul. de vi pub. fed quandoquidem haec, quasi pars coniuncti solent, convicti armis ad corporum, corruptis de curionum suffragiis, peti. 1. 1. 1. ff. de leg. Jul. ambit.

⁴ 11. Aut, ut adiudicatur in 1. 1. 1. ff. de craf. reu. in extremum militum gradum transcribitur.

⁵ 12. Necellarum, id est, quod in judicio deferratur. 1. 26. §. ult. 1. 25. 1. ult. ff. de jurej. 13. 1. 2. ff. de leg. Corn. de fal. 14. 1. 1. 1. ff. de leg. Corn. de fal. 15. 1. 1. 1. ff. de leg. Corn. de fal. 16. 1. 1. 1. ff. de leg. Corn. de fal. 17. 1. 1. 1. ff. de leg. Corn. de fal. 18. 1. 1. 1. ff. de leg. Corn. de fal. 19. 1. 1. 1. ff. de leg. Corn. de fal. 20. 1. 1. 1. ff. de leg. Corn. de fal. 21. 1. 1. 1. ff. de leg. Corn. de fal. 22. 1. 1. 1. ff. de leg. Corn. de fal. 23. 1. 1. 1. ff. de leg. Corn. de fal. 24. 1. 1. 1. ff. de leg. Corn. de fal. 25. 1. 1. 1. ff. de leg. Corn. de fal. 26. 1. 1. 1. ff. de leg. Corn. de fal. 27. 1. 1. 1. ff. de leg. Corn. de fal. 28. 1. 1. 1. ff. de leg. Corn. de fal. 29. 1. 1. 1. ff. de leg. Corn. de fal. 30. 1. 1. 1. ff. de leg. Corn. de fal. 31. 1. 1. 1. ff. de leg. Corn. de fal. 32. 1. 1. 1. ff. de leg. Corn. de fal. 33. 1. 1. 1. ff. de leg. Corn. de fal. 34. 1. 1. 1. ff. de leg. Corn. de fal. 35. 1. 1. 1. ff. de leg. Corn. de fal. 36. 1. 1. 1. ff. de leg. Corn. de fal. 37. 1. 1. 1. ff. de leg. Corn. de fal. 38. 1. 1. 1. ff. de leg. Corn. de fal. 39. 1. 1. 1. ff. de leg. Corn. de fal. 40. 1. 1. 1. ff. de leg. Corn. de fal. 41. 1. 1. 1. ff. de leg. Corn. de fal. 42. 1. 1. 1. ff. de leg. Corn. de fal. 43. 1. 1. 1. ff. de leg. Corn. de fal. 44. 1. 1. 1. ff. de leg. Corn. de fal. 45. 1. 1. 1. ff. de leg. Corn. de fal.

⁶ 1. 1. 1. ff. de leg. Corn. de fal. 2. 1. 1. ff. de leg. Corn. de fal. 3. 1. 1. 1. ff. de leg. Corn. de fal. 4. 1. 1. 1. ff. de leg. Corn. de fal. 5. 1. 1. 1. ff. de leg. Corn. de fal. 6. 1. 1. 1. ff. de leg. Corn. de fal. 7. 1. 1. 1. ff. de leg. Corn. de fal. 8. 1. 1. 1. ff. de leg. Corn. de fal. 9. 1. 1. 1. ff. de leg. Corn. de fal. 10. 1. 1. 1. ff. de leg. Corn. de fal. 11. 1. 1. 1. ff. de leg. Corn. de fal. 12. 1. 1. 1. ff. de leg. Corn. de fal. 13. 1. 1. 1. ff. de leg. Corn. de fal. 14. 1. 1. 1. ff. de leg. Corn. de fal. 15. 1. 1. 1. ff. de leg. Corn. de fal. 16. 1. 1. 1. ff.